

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2018|060 VAN 23 AUGUSTUS 2018

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN ARCHITECTENWONING FRIED VERSCHUREN IN GENT (SINT-AMANDSBERG), NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 24 JULI 2018

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 23 augustus 2018 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 24 juli 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als monument van de architectenwoning Fried Verschuren, gelegen Staf Bruggenstraat 80 te Gent (Sint-Amandsberg). De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. De commissie merkt op dat voorliggende bescherming kadert binnen het thema van de naoorlogse architectuur in Gent. Omtrent dit beleidsthema zou aan de VCOE een nota worden overgemaakt die de selectie en het onderzoek verder duidt, en ook de geplande beschermingen motiveert. De commissie heeft tot op heden geen nota ontvangen en vraagt deze alsnog te bezorgen.

De commissie vindt het wel positief dat het inhoudelijk dossier het pand toetst aan de criterionota 'De eigen woning van architecten'. Hoewel er nog geen volledige overzichtslijst van alle werken van deze architect bestaat, kan aldus worden gesteld dat deze woning '*het enige werk is waarin hij zijn architectuurtheorie ten volle heeft kunnen ontplooien, waar hij al zijn ideeën volledig kon uitwerken en al doende en denkende kon perfectioneren*'. De commissie vindt het positief dat een weloverwogen keuze werd gemaakt om de architectenwoning van Fried Verschuren te beschermen als diens 'grote synthese'. De commissie vraagt wel nog om de criterionota bij het dossier te voegen.

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming van de architectenwoning met tuin, tuinmuur aan straatzijde en brievenbus/berging als monument vast. De bescherming omvat ook cultuuroederen. Artikel 1 verwijst tevens naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.

Met betrekking tot de cultuuroederen merkt de commissie op dat in de fotoregistratie bijzettafeltjes als cultuuroederen worden vermeld, maar dat deze ontbreken in de lijst van cultuuroederen in bijlage 3. Andersom worden in de lijst van cultuuroederen een bibliotheekkast op de overloop en de bureautafel vermeld, maar ontbreekt een duidelijke foto van deze items in de fotoregistratie. Daarnaast merkt de commissie op dat in het inhoudelijk dossier op pagina 21 wordt vermeld dat er in de woning verschillende kunstwerken van de hand van Fried Verschuren op strategische plaatsen werden geïntegreerd. De commissie vraagt om deze kunstwerken tevens als cultuuroederen op te nemen. Deze zijn minstens zo belangrijk in het totale verhaal van de architectenwoning. De betekenis van deze kunstwerken moet in het inhoudelijk dossier meer aan bod komen.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de architecturale en artistieke waarden die de bescherming verantwoorden. De commissie erkent deze erfgoedwaarden. Daarbij wordt summier naar de tuin verwezen als *'een koesterende omgeving voor een hecht gezinsleven – een 'beschermend woonmilieu met een huid''*. De commissie erkent dat de tuin een integraal deel is van de woning, maar vraagt de erfgoedwaarden verder te expliciteren. Aanvullend vraagt de commissie om een beschrijving en foto van de tuinaanleg van de achtertuin toe te voegen, dit in functie van de beheersdoelstelling inzake behoud van de tuin.

Verder stelt de commissie vast dat in het inhoudelijk dossier sprake is van een 'zelf ontwikkelde waterzuiveringsinstallatie in de kelder'. Deze wordt echter niet vermeld in artikel 2. De commissie vraagt te verduidelijken of deze installatie erfgoedwaarde bezit en aldus deel uitmaakt van de bescherming.

5. De commissie ondersteunt de beheerdoelstellingen in artikel 3 van het ministerieel besluit en vindt het positief dat er aandacht is voor de woning als een 'steeds evoluerend gegeven'. De commissie vraagt om in artikel 3, 6° bijkomend te verwijzen naar het eigen systeem van zonnepanelen.
6. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen.
7. In artikel 5 van het beschermingsbesluit worden de toelatingsplichtige handelingen opgesomd. De commissie ondersteunt de geformuleerde toelatingsplichten.
8. Tot slot formuleert de commissie nog enkele bemerkingen bij het inhoudelijk dossier:
 - Het uitgebreide beschermingsdossier werd degelijk en helder opgemaakt en is bijzonder goed gestoffeerd en voorzien van uitgebreid plannen- en beeldmateriaal. De getuigenissen van de architect-uitvoerder-bewoner verrijken het dossier.
 - Als auteur voor de tentoonstellingscatalogus 'Architectuur als Buur' wordt Georges Bracke vermeld, toenmalige schepen van cultuur van de stad Gent. Het is beter om te verwijzen naar Mil De Kooning die de eindredactie van het boek heeft gedaan.
9. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van architectenwoning Fried Verschuren. De commissie vraagt:
 - De criterianota 'De eigen woning van architecten' aan het dossier toe te voegen;
 - De lijst van cultuurgoederen en de fotoregistratie op elkaar af te stemmen en aan te vullen;
 - De kunstwerken van Fried Verschuren als cultuurgoederen op te nemen;
 - De erfgoedwaarden van de tuin verder te expliciteren en een beschrijving en foto van de tuinaanleg van de achtertuin toe te voegen;
 - In artikel 3, 6° bijkomend te verwijzen naar het eigen systeem van zonnepanelen.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt

Voorzitter